

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Marijana Kotnik

Okvirjanje dogodkov v dnevnoinformativnih oddajah – primerjalna analiza novice na
RTV in Planet TV

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Marijana Kotnik

Mentorica: red. prof. dr. Breda Luthar

Okvirjanje dogodkov v dnevnoinformativnih oddajah – primerjalna analiza novice na
RTV in Planet TV

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Zahvala

Hvala mentorici red. prof. dr. Bredi Luthar za mentorstvo, usmerjanje in motivacijo pri izdelavi diplomskega dela.

Hvala tistim domačim, ki so verjeli vame in me podpirali tekom celotnega študija, še posebej takrat, ko je bilo najbolj nevzdržno. Hvala tebi, mami, ker si mi vseskozi stala ob strani. Hvala mojim dobrim prijateljicam in prijateljem, da ste bili z mano, me spodbujali in nudili vso podporo.

Hvala tudi tistim, ki ste dvomili vame. Dali ste mi zagon, da dokažem nasprotno – da zmorem.

Okvirjanje dogodkov v dnevnoinformativnih oddajah – primerjalna analiza novice na RTV in Planet TV

Cilj diplomskega dela je bila primerjalna analiza novice na javni in komercialni televiziji, s katero smo ugotovili, ali obstajajo razlike med okvirjanjem novic na televizijah. Zanimala nas je specifičnost okvirja izbranega dogodka in učinkovanje tega na pomen, ki se s tem posreduje. Okvirjanje smo predstavili znotraj koncepta agende setting oziroma prednostnega tematiziranja, ki je ključnega pomena za razlago prej omenjenega pojma. Odgovorili smo na vprašanja, kakšne so strukturne značilnosti diskurzov in kako vizualizacija prispeva k pomenu upovedane vsebine. Glede okvirjev smo se spraševali, ali bomo zaradi različnih institucionalnih kontekstov in normativnih vrednost naleteli na razlike in kako dosegajo dramatičnost na eni in kako na drugi televiziji. Zaradi različnega časovnega nastanka javne in komercialne televizije, drugačnih lastništev, institucionalnih kontekstov smo lahko že po sami ureditvi in programu ugotovili, da se televiziji razlikujeta, kljub temu da sta si v določenih dimenzijah zelo podobni. Ne nazadnje gre za isti medij, katerega uredniška politika se je prvotno močno razlikovala, danes pa zaradi procesa komercializacije postajata vse bolj podobni.

S primerjalno analizo smo preverili, kakšni so novinarski diskurzi, kakšna je vizualizacija in kakšne postopke uporabljajo za dramatizacijo, s tem pa smo prišli tudi do rezultatov in cilja diplomskega dela.

Ključne besede: okvirjanje, prednostno tematiziranje, javna televizija, komercialna televizija, novice, novinarski diskurz, vizualizacija .

Framing the events in news programmes — a comparative analysis of the news on RTV and Planet TV.

The aim of my diploma paper was a comparative analysis of the news on public and commercial television with which we found out whether there are differences between framing the news on different television programmes. We were interested in the specifics of a frame of a selected event and the effects on the meaning which mediates with it. We introduced the framing within the agenda setting concept/theory (also a preferential discussion) which is of key importance for the explanation of the previously mentioned concept. We answered two questions; what are the structural characteristics of discourse and how the visualisation contributes to the meaning of the formed contents. Concerning the frames we were wondering if different institutional contexts and normative values could have differences and how they achieve the dramatic effect on both televisions. Looking at the arrangement and the programme we found out that because of the different time origin of the public and the commercial television, different ownerships and institutional contexts, the televisions differ from each other even though they have certain similar dimensions. At the end of the day, it is the same medium whose editorial politics primarily strongly differentiated. However, due to the process of commercialisation, these two televisions are becoming more and more alike. With the comparative analysis we checked the journalistic discourse, the visualisation and the procedures used for dramatization. This brought us to the results and the aim of the diploma paper.

Key words: framing, agenda setting, public television, commercial television, news, journalistic discourse, visualisation.

Kazalo vsebine

1 Uvod	6
2 Opredelitev ključnih pojmov	7
2.1 Agenda setting.....	7
2.2 Okvirjanje.....	10
2.3 Različni postopki okvirjanja in lastnosti.....	11
3 Empirična primerjalna analiza izbranih primerov novic	13
3.1 Cilji empirične primerjalne analize.....	13
3.2 Novinarski diskurz	14
3. 2. 1 Analiza diskurza v oddaji Planet Danes na Planet TV.....	15
3. 2. 1 Analiza novinarskega diskurza na RTV Slovenija	18
3.3 Vizualizacija na televiziji.....	19
3. 3. 1 Analiza vizualizacije na komercialni in nacionalni televiziji.....	19
4 Ugotovitve in sklep.....	21
5 Zaključek	25
6 Literatura	27
Priloge	30
Priloga A: Analiza diskurza in vizualizacije novice na RTV Slovenija – uvodnik novice	30
Priloga B: Analiza diskurza in vizualizacije novice na RTV Slovenija - novica.....	30
Priloga C: Analiza diskurza in vizualizacije novice na Planet TV - novica.....	36

1 Uvod

Dnevnoinformativne oddaje gledalcem omogočijo dnevni pregled dogajanja in jim približajo dogodke, ki so se zgodili doma in po svetu, hkrati pa jih prepričajo, da so ravno te informacije tiste, ki so zanje tisti dan najbolj pomembne.

Posredovane novice¹, niso dogodki kot takšni, ampak so poročila o dogodku oziroma diskurz, ki je oblikovan v smiselno celoto oziroma zgodbo (Hartley 1982, 11). Gledalcem so novice posredovane v živo, kar daje občutek ažurnosti in resničnosti, voditelj pa v oddaji igra kredibilnega strokovnjaka, ki o temah ve največ in je tam zato, da gledalce prepriča o resničnosti posredovanega. Glede na to, da tudi v slovenskem medijskem prostoru obstajajo različne dnevnoinformativne oddaje na televizijah z različnimi poslanstvi (javni in komercialni), katerih način upovedovanja in izbor tem naj bi se med seboj razlikoval, ne moremo reči, da je le ena oddaja tista, ki na edini pravi način posreduje najpomembnejše novice, ki so ključnega pomena za državljane.

V diplomskem delu bomo obravnavali teorijo okvirjanja, na dveh primerih televizijskih novic, na javni in komercialni televiziji, pa naredili primerjalno analizo, s katero bomo ugotovili, ali obstajajo razlike med okvirjanjem novic ali ne. V teoretskem delu bomo predstavili funkcijo prednostnega tematiziranja in okvirjanje. Ostale pomembne pojme, lastnosti in vidike, ki jih bomo uporabili, bomo predstavili tekom diplomskega dela. Empirični del bo vseboval primerjalno analizo okvirjev novic v informativnih oddajah na javni in komercialni televiziji, s pomočjo katere bomo poskušali odgovoriti na zastavljeni vprašanji, in sicer:

- kakšne so značilnosti novinarskih diskurzov, ki se pojavljajo na javni in komercialni televiziji
- ter
- kako vizualizacija prispeva k pomenu upovedane vsebine.

Pri analiziranju diskurza bomo pozorni na več strukturnih elementov, ki so del vsakega diskurza in nosijo pomembne značilnosti, ki jih med seboj razlikujejo. Pri vizualni zgradbi novic bomo pozorni na uporabo slike, posnetkov, prehajanje kadrov, tj. način

¹ Novice niso neposreden odraz realnosti, saj uredniki z načinom izbora in uvrščanjem novic strukturirajo realnost (Hoggart 2004, 54).

montaže, prav tako pa tudi na zvok, mednarodni ton in zunanje glasove. Zastavili smo si tudi tezi, kjer predvidevamo,

- da se zaradi normativnih vrednot javne televizije okvirjanje dogodkov v dnevnoinformativni oddaji na javni televiziji razlikuje od komercialne in
- da dramatičnost v novici zahteva druge postopke okvirjanja.

V diplomskem delu bomo še eno poglavje namenili našim rezultatom in sklepu ter na koncu naredili zaključek. Rezultati oziroma ugotovitve bodo veljali za analizo izbranih primerov, pri tem pa nikakor ne smemo trditi, da gre za splošno znano resnico.

2 Opredelitev ključnih pojmov

Opredelili in predstavili bomo dva ključna pojma diplomskega dela agendo setting in okvirjanje, v nadaljevanju pa tudi predstavili različnost postopkov okvirjanja. Pomembno je, da razumemo povezanost agende setting in okvirjanja, saj sta neločljivo povezana.

2.1 Agenda setting

Prednostno tematiziranje ali agenda setting je koncept, ki se pojavlja v medijski realnosti in na točno določen način razume medijski vpliv. Najprej si lahko zastavimo vprašanje, kaj sploh sestavlja agendo setting. V osnovi gre za tri medsebojno tesno povezane elemente. To so medijska, javna in politična agenda. Vsaka izmed njih ima svojo glavno odvisno spremenljivko. Pri medijski agendi je to pomembnost zadeve v množičnih medijih. Običajno jo označimo z analizo vsebine, ki ugotavlja število novic o zadevi, to pa meri relativno poudarjenost teme (Dearing in Rogers 1996, 5–18). Glavna odvisna spremenljivka javne agende je pomembnost vseh zadev na javni agendi, pri politični agendi oziroma agendi setting politik pa je pomemben vidik znanstvene tradicije ukvarjanja s političnim delovanjem v povezavi z neko zadevo, ki deluje kot odgovor na medijsko in javno agendo (Dearing in Rogers 1996, 5–6). Javno agendo navadno merimo z javnomnenjskimi anketami, agendo politik pa s političnim delovanjem (na primer uvedba zakonov) (Dearing in Rogers 1996, 17–18). Pri tem pa bi omenila še dva pomembna spremljajoča elementa, in sicer »vseprisotnost« in »indikatorje resničnega sveta«. Vseprisotnost (angleško »salience«) pomeni stopnjo, na kateri je določena zadeva

spoznana kot razmeroma pomembna, gledalce, bralce in poslušalce pa usmerja, o čem naj razmišljajo (Dearing in Rogers 1996, 8). Indikatorji resničnega sveta (angleško: »*real word indicators*«) (število smrti), ki predstavljajo četrto spremenljivko agende setting, pa so splošno sprejeti indeksi, ki povečini objektivno merijo pomembnost oziroma resnost zadeve (Dearing in Rogers 1996, 18).

Eadie je proces agende setting razložil poenostavljeno in ga označil kot prenos vseprisotnosti problema iz medijske v javno agendo. Z drugimi besedami, mediji naj bi bili tisti, ki nam povedo, kaj je pomembno oziroma o čem moramo razmišljati. Pri tem pa je pomembno, kako ustvarjajo novo realnost ali okolje, ki se odraža v t. i. »*psevdo² okolju*«, na katerega reagirajo gledalci (Eadie 2009, 516). V drugo dimenzijo agende setting začnemo prehajati, ko začnemo gledati, ne samo o čem govorimo, pač pa tudi na kakšen način, v kakšnem tonu govorimo o določeni zadevi. V vsaki agendi imamo torej prisotno tudi lastnostno (angleško »*attribute agenda setting*«) agendo setting, ki vpliva na naše zaznavanje in razumevanje določene zadeve. Lastnosti imajo dve dimenziji. Na eni strani gre za kognitivno komponento, ki kodira bistvene značilnosti ter opisuje zadevo, na drugi pa za afektivno komponento, ki kodira pozitiven, negativen ali nevtralni ton opisa lastnosti, ko se pojavijo v medijski ali javni agendi (Eadie 2009, 518). ž

Nekateri avtorji, kot so Weaver, McCombs in Shaw, so pri konceptu agende setting omenjali tudi »*priming*«. Predlagali so namreč, da bi bila »*priming*« in »*framing*« (oziroma okvirjanje, ki ga bomo opredelili v nadaljevanju) obravnavana kot razširitev agende setting. (McCombs v Scheufele 2000, 297–298). Priming sta Tversky in Kahneman (v Sheaffer in Weiman 2005, 350) razložila kot pojem, kjer se ljudje pri ustvarjanju sodb zanašajo na najbolj pomembne in dostopne informacije v svojem spominu. McCombs pa pravi da gre pri »*primingu*« za učinek, ki ga ima agenda setting, kako posamezniki ocenjujejo oziroma oblikujejo stališče do določenih tem (v Scheufele 2000, 297–298).

Tekom raziskovanja pa se je teorija prednostnega tematiziranja izkazala za močno povezano tudi z drugimi komunikacijskimi koncepti in teorijami. Za nas je pomembna povezanost agende setting z okvirjanjem, ki ga bomo natančneje razložili v nadaljevanju.

²psevdo... predpona v sestavljenkah (ê) nanašajoč se na

1. a) lažen, navidezen: psevdodemokracija, psevdoznanstven
2. b) nepravi, nepristen: psevdogotika, psevdonaroden (SSKJ, 2016).

Če povzamemo, je agenda setting³ tekma med vprašanji oziroma temami, ki si prizadevajo pridobiti čim večjo pozornost medijev in javnosti. Daje razlago, zakaj so informacije o določenih zadevah na voljo javnosti, zakaj dobijo pozornost in kako se oblikuje javno mnenje. Odgovori tudi na vprašanje, zakaj so vprašanja obravnavana v točno določenem okviru (npr. v okviru političnega delovanja). Gre za skupek zadev, ki so postavljene v hierarhijo po pomembnosti v določenem časovnem obdobju, dvostranskost narave oziroma značilnost zadeve pa je pomembna pri razumevanju, zakaj in kako se vzpenja po agendi (Dearing in Rogers 1996, 1–2). Tu naletimo na problem medijske moči oziroma na tekmo za pridobitev medijske pozornosti. Glavno vprašanje in ideja agende setting je torej, kaj je tisto, ki najbolj vpliva na to, da določena tema postane izstopajoča v množici drugih tem (Eadie 2009, 519).

Watts nam da deloma odgovor tudi na to vprašanje. Pravi namreč, da mediji vplivajo na posameznike, saj narekujejo, o čem naj razmišljamo, hkrati pa nam dajejo teme, ki so po njihovem mnenju najpomembnejše. Informacije, ki jih poročajo mediji in naj bi bile prikaz objektivne realnosti, so posredovane le zato, ker sta se tako odločila novinar in urednik, kar pomeni, da njihove odločitve močno vplivajo na to, kako bo novica oblikovana (1997, 21–22) in ne nazadnje v določeni meri tudi, kako jo bo občinstvo interpretiralo. Zaposleni v medijih so torej tisti, ki znotraj institucije določijo okvire, postopke in obliko, pri tem pa se mogoče sploh ne zavedajo, da imajo opravka z zelo pomembnim procesom – z okvirjanjem.

Povezava med procesom prednostnega tematiziranja in okvirjanjem je naslednja: okviri določajo, na kakšen način bodo dogodki, vprašanja in problemi okvirjeni, od tega pa je odvisno, kako visoko bo določena tematika prišla v agendi.

³ Teorija prednostnega tematiziranja, kjer se moč medijev izraža v preprosti predpostavki o njihovih učinkih na občinstvo s tem, da mediji posvečajo pozornost zgolj nekaterim temam in zanemarjajo ostale, določajo bralcem, poslušalcem in gledalcem televizijskih novic lestvico, po kateri posamezniki javne zadeve razvrščajo po pomembnosti (Oblak 2000, 96).

2.2 Okvirjanje

Entman pravi, da je okvirjanje pogosto definirano zelo površno in je tako velik del razumevanja prepuščen bralcu in raziskovalcu (1994, 52). Kljub temu, da se drži določenih norm, končni pomen ni strogo določen in nima ene same variacije. Okviri nam samo pomagajo in nas usmerjajo, kako in na kakšen način razumeti določeno vsebino. Kot navajata Chong in Druckman, je temeljno pri teoriji okvirjanja to, da na eno samo temo gledamo z več zornih kotov in jo potem lahko razlagamo, kot da nosi mnogo pomenov, vidikov; posledično pa tudi ljudje lahko spreminjajo svoje mišljenje, svoja stališča (2007, 104). Gamson (v Eadie 2009, 519) definira okvirjanje kot poudarek določenih značilnosti in izpuščanje oziroma zanikanje drugih, Gitlin (v Eadie 2009, 519) pa kot principe selekcije in poudarkov ter predstavitev teorij o tem, kar obstaja, kaj se dogaja ali kar je pomembno. Tudi ostali avtorji, kot so Tankard, Hendrikson, Silbermann, Bliss in Ghanem (v Eadie 2009, 519), menijo, da je okvir glavna ideja vsebine novic, ki priskrbi kontekst in predlaga, kaj je problem z uporabo selekcije, poudarjanja, izvzetja ali dodajanja.

Okvirjanje lahko razlagamo oziroma obravnavamo tudi kot razširitev agende setting, saj nam odpre pogled na to, kako razmišljamo in govorimo o temah. Kot da gre za selekcijo omejenih, tematično povezanih značilnosti za vključitev v medijsko agendo, v določeni debati (McCombs v Scheufele 2000, 297–298). Obstaja še množica drugih razlag oziroma kontekstov, v katerih lahko razlagamo okvirjanje, vsi pa so si med seboj zelo podobni. Lodge in Hamill (v Scheufele 1999, 103), za razliko od drugih, v svojih delih vidita samo terminološko razliko med koncepti, kot so okvirjanje, scenarij, shema. Scheufele tudi zato omenja, da je izraz okvirjanje zaradi svoje nejasne definicije prevečkrat uporabljen za označevanje podobnih, ampak izrazito drugačnih pristopov (1999, 103). Okvirjanje lahko uporabljamo zelo natančno ali pa ga omenjamo bolj splošno, pri tem pa izrabimo njegov pomen, ki bi ga morali uporabljati bolj premišljeno.

Tako okvirjanje kot tudi agenda setting kliče po pozornosti poročevalcev in občinstva. Pomembno je, kako prikažejo teme v novicah, in še posebej, kakšen je odnos, ki ga imajo določene značilnosti okvirjev v povezavi s sporočilom. Gamson (v Eadie 2009, 519) določi tri domene raziskovanja okvirjanja: izvor in uporaba okvirjev v sporočilih, pregled specifičnih okvirjev v sporočilih ter interakcijo občinstva in sporočil. V

raziskavah, tako agenda setting kot tudi okvirjanje, zajemata določeno vsebino medijskega sporočila in učinka te vsebine na občinstvo. (Eadie 2009, 519).

2.3 Različni postopki okvirjanja in lastnosti

Televizija, ki naj bi bila sredstvo beleženja, je po mnenju Bourdieuja »postala sredstvo ustvarjanja resnice⁴ in predpisovanja družbenega sveta« (2001, 19). Podobnega mnenja je tudi Hartley (v Langer 1998, 29), ki pravi, da novice ne dobijo pomena preko poročanja o svetu, ampak preko sistema znakov, in da je televizija kot institucija tista, ki ustvarja realnost.

Pojmovanje realnosti oziroma resničnosti pa je zelo raznoliko. Resničnost sama po sebi niti ne določa niti ne poudarja interpretacije dogodkov. Pomen in pomembnost ji določajo ustvarjalci nepripovedne televizije, skupaj z zgodovinarji, kolumnisti, in drugimi ustvarjalci v kulturi. Vsi ti nam prenašajo globalno realnost nazaj v del, v katerem živimo v tem trenutku. Danes se moramo zanašati na televizijo, splet, revije, časopise, knjige in filme. Tako je naše poznavanje realnosti vedno filtrirano skozi množične medije. Grobo rečeno, mediji določajo, kaj je res in kaj ni, s poudarjanjem določenih dogodkov in z izpuščanjem drugih. Realnost je posredovana tudi skladno z zmogljivostjo tehnologije, ki jo uporabljamo pri beleženju oziroma posredovanju informacij (na primer zmogljivost kamer, mikrofонов, itd.) (Butler 2009, 85).

Tu pa lahko naletimo na problem, saj način posredovanja informacije lahko deloma ali pa v precejšnji meri preoblikuje dejansko resnico oziroma stanje, (nekritični) gledalci pa dobivajo množico informacij, ki jih interpretirajo na napačen oziroma njim sprejemljiv način. Ustvarijo si napačne predstave o posredovanem in tako nastane nova, »lažna«, »izmišljena« resničnost, ki nima veliko povezave z dejansko. K temu pripomorejo tudi različni prijemi posredovanja informacij, kot so na primer dramatizacija in uporaba metafor, ki lahko naredijo besedilo nejasno, nerazumljivo, lahko ga posplošijo ali poudarjajo nepomembne podatke itd.. Mediji lahko zmanipulirajo in ustvarijo dogodke, ki so jih izbrali za nas. Pogosto smo nesposobni ločiti »resnico od opisane resničnosti«, saj ne vemo, kakšna je dejanska resničnost (prav tam, 85), nenazadnje pa tudi ne, kakšno je ozadje novice, torej s kakšnim namenom je posredovana. Z dramatizacijo pri

⁴ Na drugi strani pa stojita Fiske in Hartley, ki trdita, da se televizijski svet nedvomno razlikuje od realnega družbenega sveta, ampak sta kljub vsemu oba svetova povezana (Fiske in Hartley 2005, 11).

poročanju se celoten proces sprejemanja informacij oteži, saj se nepomembnim informacijam pripiše večji pomen od dejanskega, besedilo postane zavajajoče in vse prej kot objektivni odraz realnosti. Oblakova meni, da se percepcija občinstva o pomembnosti določenih tem ujema z medijskim poudarjanjem določenih zadev in zanemarjanjem drugih (2000, 99), Lutharjeva pa, da nas, »kot vse reprezentacijske naracije, tudi televizija prepričuje, da njene besede in podobe reproducirajo naše lastno izkustvo ali izkustvo ljudi kot smo sami, pri tem pa pozabljamo, da je zgodba namerno skonstruirana« (1992, 35). Cohen (v Johnson-Cartee 2005) pravi, da to, kar nam posredujejo novice, ne more popolnoma odločati, kaj naj ljudje točno mislimo, pač pa nas samo usmeri, o čem naj pravzaprav razmišljamo. Dogodki so upovedani kot moralne dileme znotraj referenčnega okvira osebne izkušnje in zdravega razuma, slednji pa je ideološki pogled, ki je vzpostavljen kot naraven, temelji pa na predpostavki o temeljnih univerzalnih resnicah, ki jih ne moremo zanikati (Luthar 1998, 8).

Postopki, ki jih uporabljajo zaposleni v medijih za posredovanje informacij, so odvisni od institucije, kateri pripadajo. Upovedani dogodki imajo tako zaradi strukturnih značilnosti televizijskih novic svojevrstne karakteristike, ki odsevajo okolje, iz katerega prihajajo, predstavljajo institucijo in s tem ustvarjajo svojevrstno resnico. Ne glede na uredniško politiko bi morali vsi najprej odgovoriti na najbolj znana novinarska vprašanja, ki so: kaj, kdo, kdaj, kje, zakaj in kako (Perovič in Šipek 1998, 73–74). Vsekakor pa ne smemo spregledati dejstva, da zaradi komercializacije in tabloidizacije⁵ ter borbe za gledanost javna televizija vedno bolj uporablja prijeme komercialne televizije (Laban 2007b, 16). Glede na to, da je vpliv komercializacije praktično vseprisoten, se poraja vprašanje, kakšne so sploh razlike med televizijama in ali sploh obstajajo.

Televizija zgodovinsko izvira iz radia, hkrati pa se od njega razlikuje po tem, da jo tudi gledamo, ne le poslušamo – združuje torej govor, zvok in sliko. Da vse te dražljaje sprejmemo in dekodiramo, pa je potrebna velika pozornost. Zahteva način sporočanja in upovedovanja, kjer gre za kratko, jedrnato in takoj razumljivo besedilo z močno vizualizacijo in zvokom (Laban 2007b, 29). Ker gledalcu televizija stalno dostavlja nove informacije, morajo biti tiste najbolj pomembne tudi najbolj izpostavljene, na kakšen

⁵ Trend tabloidizacije se je začel v 80. letih prejšnjega stoletja. Ključni so trije razlogi: multiplikacija medijev v zasebni lasti, slabitev predpisov za komercialne medije in zmanjšanje publike ter vpliva javnih medijev (Curran in drugi 2009, 6).

način to dosežejo, pa je stvar okvirjanja. Pred prihodom pametnih televizorjev se je pojavljal problem, da gledalci niso imeli možnosti ponovno videti ali slišati informacij, zato naj bi bile informacije na televiziji posredovane čim bolj razumljivo, danes pa je to tegobo rešil tako imenovan časovni zamik, ki omogoča, da si ponovno ogledamo želeno vsebino.

3 Empirična primerjalna analiza izbranih primerov novic

V nadaljevanju sledi empirično primerjalna analiza dveh izbranih dogodkov, v dveh različnih dnevnoinformativnih oddajah, na javni in komercialni televiziji. Novica, ki sem jo izbrala za analizo, v oddajah Dnevnik in Planet Danes⁶, je novica o Kamničanu Roku Žavbiju, ki naj bi novačil borce za spopade v Siriji. Novica je bila predvajana 9. 5. 2016. Gre za dogodek, ki je del slovenskega dogajanja, močno pa se prepleta tudi s svetovno problematiko oziroma grožnjo terorizma v svetu in tako dogajanje pri nas poveže s svetovnim dogajanjem oziroma problematiko.

3.1 Cilji empirične primerjalne analize

Z analizo televizijskih novic, s pomočjo literature, konceptov ter primerjanjem bom poskušala ugotoviti, ali obstajajo razlike med okvirjanjem novic na javni in komercialni televiziji. Analizirala bom specifičnost okvirja izbranega dogodka in učinkovanja na pomen, ki se s tem posreduje. Tako bom poskušala odgovoriti tudi na zastavljena raziskovalna vprašanja in teze.

Za televizijski novinarski diskurz (ki ni le vsebinski, ampak tudi oblikovni in pomenski splet številnih oblik verbalnega in vizualnega upovedovanja) je pomembno razumevanje žanrov, ki upošteva njihovo večznakovnost in medbesedilnost (Laban 2007b, 96). Pri novinarskem diskurzu bom pozorna na uporabo dramatičnih in subjektivno zaznamovanih besed, uporabo metafor in poudarkov. Pozorna bom tudi na prisotnost zunanjih glasov, na mednarodni ton in dramatično glasbo oziroma zvok, saj je slednji, po

⁶ Planet TV je komercialna televizija, ki je najmlajša na slovenskem televizijskem trgu. Z oddajanjem je pričela septembra 2016, s prenosom tekme prvega kola UEFA Lige prvakov. Zase pravijo, da so dinamična, mlada in ambiciozna ekipa, ki predstavlja prodorno komercialno televizijo po meri urbane, individualne in moderne populacije. Gledalcem naj bi ponudila širok nabor vsebin lastne produkcije, filme, nadaljevanke in nanizanke, šport ter lastno informativno oddajo Danes (Planet, 2016).

besedah Lutharjeve, temeljno sredstvo, ki na televiziji vzdržuje pozornost, omogoča pa tudi stopnjevanje napetosti ter hkrati nosi pomen in nadomešča pomanjkanje podrobnosti v televizijski sliki. Zvok prevzema torej aktivno vlogo in je najpomembnejši posrednik med programskim »tokom« opravkov in dogodkov (Luthar 1992, 30).

Na vprašanje, kakšne so značilnosti novinarskih diskurzov, ki se pojavljajo na javni in komercialni televiziji, bom poskušala odgovoriti s pomočjo primerjalne analize diskurza, literature o novinarskem diskurzu ter s sklicevanjem na tezo, da se, zaradi različnih institucionalnih kontekstov (drugačnih lastništev) in normativnih vrednot javne televizije, okvirjanje dnevnoinformativnih oddaj na javni televiziji razlikuje od komercialne. Zanimalo me bo tudi, kakšna je narava okvirja, znotraj katerega je upovedana novica.

Pri vizualni strukturi novic bom pozorna na to, kakšna je uporaba slike in grafike (npr. uporaba telopov, sotrbov, dvoplanov), kakšna bo hitrost prehajanja kadrov oziroma način montaže, na uporabo oziroma ponavljanje kadrov in na uporabo zaigranih ali resničnih prizorov. Zanima me namreč, kakšna je vizualna plat ene in druge vrste televizije in kako vizualizacija prispeva k pomenu upovedane vsebine. Vizualne podobe so namreč po mnenju Labanove ena izmed ključnih posebnosti televizijskega medija, saj pri gledalcu ustvarijo takojšen vtis in razumevanje upovedanega. S pomočjo slike televizija prikaže realnost in omogoča sodelovanje, identifikacijo in fascinacijo, ustvarja misli, ideje in vrednote (2007b, 33).

3.2 Novinarski diskurz

Voditelji in novinarji za upovedovanje dogodkov uporabljajo različne tehnike. Pri tem si vsak izmed njih prizadeva, da naredi novico enkratno, najboljšo in drugačno od ostalih. Novinarji so pripravljeni na skoraj vse, le zato, da bi bili vedno prvi. Zaradi posnemanja in želje, da stvari naredijo prvi, pred drugimi ali pa drugače kot drugi, je končni rezultat ta, da vsi počnejo isto. Prizadevanje za ekskluzivnost, ki na drugih področjih pripelje do originalnosti, hkrati vodi tudi v uniformizacijo in banalizacijo (Bourdieu 2001, 18). Po besedah Labanove novinarji različna razpoloženja (razburjenje, nestrpnost ...), pričakovanja in spore ustvarjajo predvsem z narativizacijo (2007a, 171). Izbor besed je torej pomemben in igra ključno vlogo pri tem, kakšen prizvok bo imela na koncu upovedana vsebina. Novinarji in voditelji bi morali upoštevati načelo objektivnosti, ki je

dejansko ni mogoče doseči. Že s samim izborom besed namreč vplivamo na to, kako bo informacija podana, vse to pa dopolnjujemo z našo neverbalno komunikacijo. Lutharjeva pravi, da voditelj ne bi smel kazati nikakršnih čustev, niti vpletenosti v upovedano temo, s tem pa bi dajal občutek nevtralnosti in objektivizma. S pretežno nevtralnimi jezikom označi sebe in institucijo, kateri pripada, za nepristranska (Luthar 1998, 26).

3. 2. 1 Analiza diskurza v oddaji Planet Danes na Planet TV

Televizijski voditelj v oddaji Planet Danes na začetku novice v studiu vpelje gledalce v novico in pri tem pove vse pomembne informacije, ki so potrebne za to, da pri gledalcu vzbudijo zanimanje. Zaradi njegove jasnosti in dinamičnosti imamo občutek, da se mu mudi povedati vse, kar ve, hkrati pa, da mu lahko popolnoma zaupamo. Daje vtis, da stoji za tem, kar govori, in seveda, da zaupa tudi novinarjema, ki jima v nadaljevanju novice preda besedo. Novinarja, ki nam zgodbo predstavita z dveh zornih kotov, imata pomembno vlogo, da nam vsebino predstavita zares slikovito, prepričljivo in jedrnato. V poročanju na Planet TV veliko besed ne nosi posebnega pomena in predstavlja balast v novici. S tonom govora se zdi, da izražajo subjektivno mnenje, akterjem v novici pa določajo oznake,

»Zdaj pa pogledajmo Roka Žavbija. Na to, da je nevaren skrajnež, da se je za ISIS boril v Siriji, slovenske organe že pred dvema letoma opozorijo bosanski obveščevalci.«

Zelo nespretno ravna tudi z jezikom,

»Opisali so ga kot mirnega fanta, a priznavajo, da pred leti, ko je prišel iz Sirije, da je bil nekoliko zmeden«,

ki je zaradi večstavčnih povedi tudi težje razumljiv. Večstavčnost, prenasičenost stavkov z informacijami in zapletenost povedi na televiziji nimajo dobrega učinka, saj gledalec toku dogajanja sledi mnogo težje, kot če bi uporabili enostavne povedi. Zavedati se moramo, da je bralcu novic v tiskanih medijih mnogo lažje, saj stvari, ki jih ne razume, lahko večkrat prebere. Perovič in Šipkova dajeta nekaj koristnih nasvetov za pisanje besedil na televiziji: stavki naj bodo neposredni in pronicljivi, pisani v aktivnem načinu, kratki, brez kratic, v trdilni obliki ... s tremi besedami: jasni, jedrnati in slikoviti (1998, 75–79).

Novinarka na Planet TV, Sandra Ezgeta, v uvodnem delu govori o *»enem izmed družinskih članov«*, nato pa se izkaže, da gre za mambo Roka Žavbija. S tem želijo zbuditi pozornost pri gledalcih, da jih obdržijo pred zasloni, hkrati pa bi lahko rekli, da gre za stopnjevanje napetosti v dogodku, saj z nerazkrivanjem dogodkov spodbudijo pozornost gledalcev in željo, da pridejo do resnice. Novinar s terena, Gašper Petovar, je v novici prevzel vlogo agenta poročevalca, ki hoče dokazati, da je osumljeni Rok Žavbi nevaren terorist. Predpostavlja, da so imeli primeri, kot so teroristični napadi v Belgiji in v Franciji, podobne začetke, kot jo ima zgodba o Žavbiju, hkrati pa hoče dokazati tudi luknjo v zakonodaji, ki se je policija in sodstvo že zavedata.

Uporaba metafor⁷ in pogovornih izrazov je zelo pogosta. Voditelj v oddaji Planet Danes uporabi, namesto nevtralnega izraza *»je raziskal«*, besedno zvezo, *»se je spustil v drobovje«*,

»/.../ Gašper Petovar pa se je spustil v drobovje slovenske protiteroristične zakonodaje,«

ali pa drug primer, *»je bila na mizi parlamentarcev«*, namesto *»je bila na sporedu obravnave«* ali pa *»prvi mož«* kriminalitete namesto *»vodja sektorja«* za organizirano kriminaliteto v GPU. Novinar za teroristični napad v Parizu uporabi enostavno besedno zvezo *»se je zgodil Pariz«* (*»Pozneje se je zgodil Pariz.«*). Napad poimenuje s pogovorno besedo *»počilo«* (*»/.../»ko je marca počilo pri njih.«*). Teroristični napad v Parizu označi za *»pokol«*, s tem pa uporabi zelo močan samostalniček z negativnim prizvokom, ki vzbudi negativno sliko, negativna čustva. Z uporabo tovrstnih, čustveno obarvanih besed novinarji vplivajo na občutenje gledalcev in jih spodbudijo, da se (nezavedno) bolj vpletejo v novico in si ne nazadnje tudi lažje ilustrirajo dogajanje. Pri upovedovanju uporabljajo trditve, ki podajajo sodbe, za kar pa ne moremo reči, da je nevtravno in objektivno, kot naj bi bilo novinarsko poročanje. V novinarskem diskurzu Planeta TV ne manjka pogovornih izrazov, kot na primer *»Italijani ga želijo videti na italijanskem sodišču /.../«*, namesto, da ga *»želijo zaslišati«*, ali pa *»Zdaj pa pogledajmo Roka Žavbija.«*

⁷ Jože Toporišič v Enciklopediji slovenskega jezika ponudi naslednjo razlago: metafora –e ž Raba ene besede (besedne zveze) namesto druge na podlagi kake nujne skupne pomenske lastnosti, npr. lisjak za »zvit človek«, roža za »dekle«, trlica za »suh človek«, žrd za »velik suh človek«. Skupna lastnost teh dvojic je zvitost, lepota, vitkost, izredna velikost, - Sopom. podobna. (1992, 106).

Novinarji v oddaji Planet Danes gledalcu vsebino posredujejo na način, da sami, z uporabo besed in tonom govora, nakažejo njihov odnos do upovedane vsebine. Izražajo sarkazem, posmeh, ali pa zgražanje:

»Povedal nam je, da je družina še vedno v šoku, saj so za novico izvedeli konec tedna in to kar iz medijev,«

ali

»Pri nas sploh ne vemo, kako bi se takega primera lotili /.../«

»Zakonodajo so spremenili tudi Francozi, seveda, šele po pokolu.«

ali pa

»A naša policija ne more ukrepati.«

Med poročanjem uporabljajo prvo osebo množine, torej »mi«, in s tem poosebijo sebe oziroma institucijo, ki jo zastopajo (*»Mi dokazov nimamo.«*).

Uporaba sopomenk⁸ ni tako zelo pogosta, kljub vsemu pa za poimenovanje Roka Žavbija uporabijo izraze *»obtoženi«*, *»nevaren skrajnež«*, omenijo pa ga večkrat tudi samo s priimkom (*»/.../ zato Žavbi ostaja v priporu.«*).

V oddaji Planet Danes uporabijo kar pet zunanjih glasov. Od tega je en glas neinstitucionalni in ga uporabijo zato, ker je tesno povezan z obtoženim Rokom Žavbijem. Gre za njegovo mamo, ki poda kratko izjavo o sinu. S tem načinom poročanja skozi osebno zgodbo gledalca nevede čustveno vpletejo in pri njem skušajo vzbuditi občutek empatije. Zunanji glasovi, ki predstavljajo institucije, so Tomaž Peršolja, vodja sektorja za organizirano kriminaliteto v GPU, ki dosledno predstavi policijski vidik celotne situacije; Lara Mikuž, odvetnica Roka Žavbija, ki zagovarja njegovo stališče in za katero bi lahko rekli, da govori tudi v njegovem imenu, ter predstavlja temo s pravosodnega vidika. Zunanja glasova Branka Grimsa (predsednika komisije DZ za nadzor obveščevalnih služb) in Damirja Črnčeca (strokovnjaka za nacionalno varnost) ne govorita neposredno o obtoženem, pač pa o problematiki zakonodaje, ki bi jo bilo treba spremeniti, posodobiti in uskladiti z drugimi članicami EU.

⁸ sòpoménka -e ž (ð-ê) lingv. beseda, ki ima (skoraj) enak pomen kot kaka druga beseda; sinonim: biti, tepsti, tolči so sopomenke; sopomenke in protipomenke (SSKJ, 2016).

3. 2. 1 Analiza novinarskega diskurza na RTV Slovenija

Na javni televiziji dnevnoinformativno oddajo vodi voditeljica Manica J. Ambrožič, poleg nje pa nam novice posredujeta še dve novinarki (dopisnica iz Italije Mojca Širok in novinarka Nika Mrzlikar). Voditeljica že v napovedniku z jasnim in strogim glasom opozori na pomembnost tem, o katerih bodo poročali v oddaji. V oddaji Dnevnik nisem zasledila posebnih metafor, razen uporabe izraza »italijanski organi« namesto »italijanske oblasti« ali »italijansko sodišče«. Jezik, ki ga uporabljajo, je razumljiv. Primer uporabe posebnega izraza je »karabinjer⁹«, (*»Posebna enota italijanskih karabinjerjev iz Padove, /.../«*). Uporabili bi namreč lahko tudi besedo »policistov«, z drugo besedo oziroma sopomenko pa so se izrazili bolj natančno, kar izraža njihovo doslednost pri navajanju podatkov. Direktnih sodb, kjer bi akterje v novici sodili, ni. Glede poimenovanja Roka Žavbija, podobno kot na Planet TV, večkrat uporabijo pogovorno poimenovanje samo s priimkom, namesto poimenovanja s polnim imenom. Uporabljajo pa sopomenke, kot na primer »osumljenec«, ali na daljši način –

»26-letni Kamničan«

ali

»Slovenec, ki je obtožen, da je v Italiji novačil borce za sodelovanje v spopadih v Siriji«.

Stališče glede upovedanega novinarka izrazi, preden predvajajo arhivski posnetek Roka Žavbija. Omeni namreč, da je obtoženi nekaj »neprepričljivo« povedal, kar pa je razvidno tudi iz samega posnetka. V tem primeru bi lahko rekli, da je novinarka le z besedo opisala to, kar je bilo mogoče slišati v posnetku. V novici uporabijo štiri zunanje glasove, in sicer odvetnico Laro Mikuž, Tomaža Peršoljo (uprava kriminalistične policije GPU), Matejo Jazbec (okrožno sodišče v Ljubljani), ter glas obtoženega Roka Žavbija. S posnetki vključijo tudi glasova italijanskega predstavnika karabinjerjev Elvia Laganare in pa beneškega tožilca Adelchija D'ipollita, ki podata svoje mnenje in nenazadnje tudi mnenje italijanskih oblasti. Novinarka bi lahko njuna govora povzela in nam ju posredovala, vendar pa je njuna pomembnost precejšnja, zato je bila uporabljena oblika bolj primerna.

⁹ karabinjer-ja m (ê) v italijanskem okolju *miličnik, policaj*: pokazati karabinjerju potni list; italijanski vojaki in karabinjerji

♦ voj. karabinjer v nekaterih deželah, nekdanj *vojak konjenik, oborožen s karabinko* (SSKJ, 2016).

3.3 Vizualizacija na televiziji

Vizualizacija naj bi bila tista, ki je televizijsko poročanje dopolnila oziroma nadgradila, popestrila in poskrbela, da lahko slikovito prikažemo in predstavimo stvari, ki jih sicer s samim govorom ne bi mogli. Slike v dokumentarnih oddajah in novicah so navadno uporabljene kot vizualni dokazi. Te slike na nek izražajo težnjo k predstavitvi realnosti in so predstavljene na način, kot da lahko iz njih preberemo »resnico« nekega dogodka ali pa jo direktno interpretiramo iz slik (Lury 2005, 18–19).

S kamero in drugimi elektronskimi napravami lahko medijski uslužbenci orientirajo pozornost in čustvenost gledalcev. To lahko dosežejo z različnimi tehnikami; od različnih planov in kotov snemanja, do načina montaže ... Pozornost je lahko usmerjena tako, da bo reakcija gledalcev komaj zaznavna oziroma očitna. Objektivnost je izredno pomembna za zagotavljanje kredibilnosti nedramatičnih programov, kot so poročila in dokumentarni filmi. Ustvarjanje objektivnosti je doseženo takrat, kadar najbolj direktno pripeljemo akterja v novici do gledalca (npr. z bližnjim planom ali zoomiranjem). V nasprotju z večino drame, kjer je namen ustvariti iluzijo, akter v »ne-dramatičnih« programih hoče doseči pristno vez z občinstvom (Hilliard 2011, 8).

Hilliard nas opominja, da mora imeti pisec poročil v mislih, da je televizija vizualna. Kjer lahko vizualizacija doseže zelen učinek, mora dobiti prednost pred dialogom; v mnogih primerih je dialog odveč¹⁰ (2011, 9). Dodaja še, da je televiziji najpomembnejša slika in da je nesmiselno izgubljati dragocene besede tam, kjer slika že sama vse pove, gledalci pa vidijo bistvo. Za razliko od radia, televizijskim piscem besedil ni treba ustvarjati slik z besedami, ampak to naredijo slike. Pokazati morajo, kaj se dogaja, ne govoriti o tem (Hilliard 2011, 163–164). To nas opozori, da bi morali čas na televiziji bolje izkoristiti in se naučiti uporabljati sliko.

3. 3. 1 Analiza vizualizacije na komercialni in nacionalni televiziji

V dnevnoinformativni oddaji, Planet Danes nas novinar pričaka stoje v studiu, na stenskem zaslonu pa je slika teroristov, kar najavlja, da bo tema novice povezana s terorizmom. V uvodni špici Dnevnika se voditeljica sprehodi do mize, izza katere nam

¹⁰ Hilliard razlaga, da lahko preprost test pokaže, da se veliko novinarjev oziroma piscev televizijskih besedil še vedno ni naučilo bistva njihovega medija. Prižgite televizijski program in zatamnite sliko, tako da izgine, pustite pa samo glas. Poglejte, v koliko programih boste izvedeli prav toliko, kot bi, če bi videli tudi sliko. Pri tem pa izpostavlja tudi, da se kritiki sprašujejo, ali je televizija res samo radio s slikami (Hilliard 2011, 9).

pove uvodnik. S prihodom v studio nam da občutek, da je prišla zato, da nam bo poročala o ažurnih novicah, ki jih je ravnokar dobila na terenu. Telopi z informativnimi in identifikacijskimi napisi so na Planet TV uporabljeni dosledno, kljub temu pa ne tako zelo, kot jih uporabljajo na RTV Slovenija. Napis v telopu se tekom govora voditeljice spreminja glede na govorjeno vsebino. Na komercialni televiziji uporabljajo tudi delitev slike na ekranu, kjer poleg voditelja v zgodbo poročanja vključijo tudi dva novinarja s terena in na tak način ljudem pokažejo, da dosledno spremljajo novico na različnih področjih, njihov pogled na temo pa ni ozkogleden. S tehnikami zamegljene slike zakrijejo podobo Žavbičeve mame in na ta način zaščitijo njeno zasebnost, poleg tega pa popačijo še zvok, da njenega dejanskega glasu ne slišimo.

Uporaba arhivskih ali t. i. stake-out posnetkov je prisotna na obeh televizijah. Na javni televiziji predstavljajo različne poglede in stališča na isto temo. Na eni strani imamo slovensko odvetnico, na drugi strani italijanskega tožilca in predstavnika posebne enote karabinerjev, nekje vmes pa se nahajata predstavnik uprave kriminalistične policije in predstavnica okrožnega sodišča. Vsak izmed njih zastopa svojo stroko in temu primerno podaja argumente. Upovedovanje ni enostransko, pač pa nam ponudi širši vpogled v situacijo in omogoči, da si na podlagi podanega ustvarimo svoja mnenja.

Dolžina kadrov je v obeh oddajah od 3 do 4 sekunde. Z dinamičnostjo slike poskrbijo za vzdrževanje pozornosti gledalcev. Prisotnost prostoročnih posnetkov je na komercialni televiziji precejšnja in večja kot na javni. Zdi se, da se komercialna televizija poslužuje predvsem srednjih in tehnik približevanja¹¹ ter oddaljevanja, medtem ko na javni televiziji te tehnike niso izstopajoče. V enem izmed kadrov na Planet TV uporabijo tudi snemanje od spodaj navzgor, kar zunanjemu glasu da pomembnost, avtoriteto. Na obeh televizijah uporabljajo tehniki približevanja in oddaljevanja (zoom-in, zoom-out), s čimer nas tudi vpeljejo in »izpeljejo« iz upovedane vsebine. Zasledimo prav vse, od totala¹², splošnega plana¹³, daljnega¹⁴, srednjega¹⁵, bližnjega¹⁶, velikega¹⁷ in velikega

¹¹ S sliko na bi objektivnost dosegli takrat, kadar najbolj direktno pripeljemo akterja v novici do gledalca (z bližnjim planom ali zoomiranjem) (Hillard 2011, 8).

¹² Total: kader, v katerem vidimo človeka v celoti, od nog do glave, s tem, da je zajet precejšen del okolice (Perovič in Šipek 1998, 25).

¹³ Splošni plan: kader, v katerem vidimo človeka v celoti, brez širše okolice (Perovič in Šipek 1998, 25).

¹⁴ Daljni plan: kader, v katerem je človek prikazan od kolen do glave (Perovič in Šipek 1998, 25).

¹⁵ Srednji plan: kader, v katerem človeka pokažemo od popka do glave; gre za najbolj značilen kader pri pogovoru, intervjujih (Perovič in Šipek 1998, 25).

¹⁶ Bližnji plan: kader, kjer je človek prikazan od prsi do glave (Perovič in Šipek 1998, 26).

bližnjega plana¹⁸. Vsak plan ima svojo vlogo, pri tem pa se mi zelo pomembni zdijo veliki bližnji plani, kjer snemalci snemajo akterje v posamezne dele telesa (npr. roke, ali pa obraz) in s tem spremljajo čustvene reakcije govorcev. Na tak način vizualno dokazujejo, kaj govorec sporoča s svojo neverbalno komunikacijo (ali je sproščen, napet, se izmika, govori laži, itd.).

Prisotnost mednarodnega tona na javni televiziji je redka, medtem ko ga na komercialni uporabljajo pogostejše. Izrazit je predvsem v arhivskih posnetkih terorističnega napada, ko slišimo streljanje in kričanje žrtev, kar vpelje dramatičnost in nam približa dogajanje med terorističnim napadom. Ponovno uporabijo tehniko tam, kjer poskušajo vzbuditi sočustvovanje gledalcev, zgražanje nad skrajneži, na kratko, čustveno reakcijo gledalcev. Pomembno vlogo na obeh televizijah odigrajo različni posnetki, ki dajo temi pomembnost, razširijo njeno dimenzijo in jo naredijo bolj razgibano. Poleg strokovnjakov oziroma predstavnikov različnih institucij vpletejo tudi »vsakdanje ljudi« (družinski člani), s tem pa se približajo gledalcem in temo naredijo čustveno obarvano.

Uporaba dramatičnega zvoka je prisotna na obeh televizijah. V Dnevniku pospremi v uvodno špico in se predvaja v ozadju ter naznanja prehod iz prvega, osrednjega dela novice v drugi del. Podobno je v oddaji Planet Danes, kjer opozarja na prehod novice iz splošnega dela v raziskovalni del.

4 Ugotovitve in sklep

Z nastankom komercialne televizije se je začelo tekmovanje z javno televizijo, ki poteka in se stopnjuje še danes. Prvotni poslanstvi televizij se že v osnovni ideji razlikujeta, zaradi tekmovanja in komercializacije pa se pojavlja čedalje večja splošna podobnost med njima, podobnost v vizualizaciji, načinu poročanja in seveda posledično tudi v okvirjanju dogodkov. Televizijski »dnevnik« je bil, po besedah Lutharjeve, »pri nas še pred nekaj leti strogo ločen od drugih televizijskih žanrov tako po ikonografiji, retoriki, ideologiji kot izboru osebnosti« (Luthar 1998, 7). Spremembe pa so se začele pojavljati že v osemdesetih letih, ko so meje med žanri začele bledeti, s tem pa se je začela povečevati »možnost multiplih in alternativnih branj televizijskega teksta s strani gledalcev«. Rezultat je viden v mešanju informativnih in zabavnih zvrsti v dnevnih

¹⁷ Veliki plan: kader, kjer je prikazana človekova glava in del vratu (Perovič in Šipek 1998, 26).

¹⁸ Veliki bližnji plan: pokažemo človekov obraz (del obraza) (Perovič in Šipek 1998, 26).

novicah kot »infotainment« žanru (Luthar 1992, 35). Vse te spremembe pa prinašajo spremembe v načinu poročanja oziroma okvirjanja dogodkov, pa naj gre za naravne nesreče, osebne zgodbe družbene, politične ali druge javne zadeve. Vidimo torej, da je proces spreminjanja počasen, ampak učinkovit.

Na podlagi rezultatov primerjalne analize lahko v grobem izpostavimo nekaj razlik in podobnosti pri lastnostih dnevnoinformativnih oddaj na Planet TV in RTV Slovenija.

Prva, najopaznejša razlika je, da Planet Danes vodi voditelj, ki daje občutek strogosti in pomembnosti, poleg njega pa v novici poročata še novinar in novinarka s terena. Dnevnik vodi voditeljica, poleg nje pa še novinarka s terena in dopisnica iz tujine. Vse tri konotirajo mirnost in profesionalnost. Omenila bi, da na Planet TV ne zasledimo predhodnega napovednika oddaje, predvidevam pa, da je bil na dan neposrednega prenosa napovednik vključen v del dnevnoinformativne oddaje.

Na nacionalni televiziji se novica o Roku Žavbiju pojavi kot prva, najpomembnejša novica, na komercialni pa kot druga (pred njo je novica prevzema Kliničnega centra). To je bila urednikova odločitev, ki je presodil pomembnost novic.

Zgradba novice je na televizijah podobna. V prvem delu poročajo na splošno o temi in nam predstavijo osnovne vidike, v nadaljevanju novice (označeno v Prilogi A in Prilogi B ter Prilogi C) pa razširijo temo v različne dimenzije. Tega se oboji lotijo z uporabo zunanjih glasov, s tem da na komercialni televiziji uporabijo ne samo strokovna mnenja, pač pa tudi izpoved svojcev obtoženega. Premišljena izbira zunanjih glasov je pomembna, saj pri gledalcih vzbudijo različne občutke, z neprimernimi glasovi pa lahko izgubijo zaupanje gledalcev.

Vizualizacija ene in druge televizije se medsebojno ne razlikujeta toliko, kot sem pričakovala na začetku. Uporaba arhivskih in drugih posnetkov je prisotna na obeh televizijah, prehajanje kadrov pa je navadno časovno omejeno na 3 do 4 sekunde. S sliko vzdržujejo pozornost, pri tem pa lahko rečemo, da je še vedno samo spremljevalno sredstvo novinarskega diskurza in torej ni slika tista, ki bi pripovedovala zgodbo. Ponavljanje istih posnetkov naj bi poudarjalo pomembnost, v našem primeru pa je podvajanje izgledalo, kot da so čas morali z nečim zapolniti in so tako uporabili dvakrat isti posnetek. Pogostost uporabljanja tehnik približevanja in oddaljevanja ter bližnjih in velikih bližnjih planov je na obeh televizijah precejšnja. Baggaes in Duck (1976) sta

dokazala, da če je govornik na televiziji prikazan v srednjem planu, se izkaže za bolj zanesljivega in strokovnega, kot če je posnet v velikem ali bližnjem velikem planu. Tekom intervjujev naj bi televizija »eksperte« prikazovala v srednjem planu, medtem ko naj bi bili bralci novic posneti v velikem planu (Fiske in Hartley 2005, 44).

Opremljenost televizijske slike in dogajanja s telopi je na javni televiziji, presenetljivo, pogostejša in bolj ažurna. V informacijskih telopih se pojavlja vsebina, ki jo govori voditeljica. S tem poudarijo pomembnost povedanega in zagotovijo gledalcu, da ostane dlje časa v spominu, hkrati pa gre za podvajanje vsebine, ki lahko deluje tudi moteče.

S stake-outi poročevalci dajejo vtis, da ne govorijo gledalcem direktno, ampak voditelju oddaje, ki je hkrati tudi predstavnik institucije. Posredovano realnost izročijo naprej gledalcem. S takšnim načinom poročanja okrepijo vtis objektivnosti novic, saj poročevalec nastopi kot reporter detektiv, ki je na lovu za novicami, voditelj pa velja za posrednika med realnostjo in našim svetom oziroma svetom gledalcev (Luthar 1998, 20–21).

Nanizala sem le nekaj splošnih opažanj, tekom analize pa sem prišla tudi do odgovorov na moji raziskovalni vprašanji in do spoznanj, ali lahko moje teze potrdim ali ovržem.

Na zastavljeno raziskovalno vprašanje, kakšne so strukturne značilnosti novinarskih diskurzov na javni in komercialni televiziji, sem na podlagi izbranih analiziranih novic prišla do zaključka, da je na komercialni televiziji prisotnega več dramatiziranja z jezikom; z uporabo čustveno zaznamovanih, klišejskih izrazov, metafor in pogovornih oblik. S svojim diskurzom izražajo predsodke, sodbe ali (ne)hote izrazijo mnenje, ki je oblikovano enostransko. Uporabe takšnega jezika naj bi se sicer izogibali zaradi načela novinarske objektivnosti. Voditelji naj bi dajali občutek nevtralnosti, objektivizma, s tem ko ne bi kazal čustvenih reakcij in vpletenosti v posredovano vsebino (Luthar 1998, 26). S klišejskimi govornimi figurami in kramljanjem voditelji približujejo televizijsko govorico govoru, ki ga uporabljamo vsakodnevno, in tako ustvarijo personalizirane oziroma subjektivizirane vidike novinarskega diskurza (Luthar 1998, 10). Poudarjanje posameznih besed ali besednih zvez je na določenih mestih povsem odveč in deluje zelo moteče. Na javni televiziji jezik uporabljajo bolj preudarno in ne uporabljajo pogovornih

fraz, kar da poročanju večjo noto profesionalnosti. Kljub temu, da z glasom kažejo na resen odnos do teme, je ta dovolj pester, da vzdržuje pozornost.

Na vprašanje, kako vizualizacija prispeva k pomenu upovedane vsebine, odgovarjam, da je slika bolj kot ne spremljevalno sredstvo novinarjevega govora na obeh televizijah. Slika torej ni tista, ki sama po sebi nosi pomen, pač pa je le dopolnilo k poročanju. Vizualizacija naj bi pomensko ponekod zapolnila tisto, kar z besedami ne moremo dobro ilustrirati, ponudi dodatno razlago oziroma predstavo o posredovani temi in zbuja pozornost. Slika mora biti uporabljena pravilno in v sozvočju z besedilom, če želimo doseči želeni učinek (Perovič in Šipek 1998, 23). Hillard pa opominja, naj na televiziji govori zgodbo slika in ne besede (2011, 9). Če uporabimo njegov eksperiment televizijskega govora in slike, ki smo ga omenili, lahko ugotovimo, da je slika brez zvoka zelo skopa in nesporočilna, zvok, govor, brez slike pa še vedno deluje dovolj informativno, da je slika le kot dodatek, ki vzdržuje pozornost, daje dodatno razlago oziroma potrjuje govorjeno besedo.

Tezo, ki pravi, da predvidevam, da se zaradi normativnih vrednot in različnih institucionalnih kontekstov okvirjanje dnevnoinformativnih oddaj oz. dogodkov na javni televiziji razlikuje od komercialne, sem potrdila. Okvirji novice na javni televiziji so zastavljeni drugače kot na komercialni. Razlika je že v samem novinarskem diskurzu, ki je na nacionalni televiziji ubran. Govorci oziroma zunanji glasovi so izbrani bolj premišljeno pa tudi njihovo poročanje je bolj informativno. Tekom novice uporabijo vizualizacijo, ki je izbrana bolj skrbno, kljub občasni neprimernosti. Bourdieu namreč pravi, da je čas na televiziji zelo dragocen, in če ga porabimo za to, da govorimo o površinskih stvareh, pomeni, da so slednje stvari v resnici zelo pomembne, saj prikrivajo nekaj zelo dragocenega. Na tem vztraja avtor tudi zato, ker ve, da obstaja zelo velik delež ljudi, ki ne berejo časopisov, dnevnika in so popolnoma predani televiziji kot edinemu viru informacij (Bourdieu 2001, 16).

Tezo, da dramatičnost zahteva druge postopke okvirjanja, sem prav tako potrdila, saj na komercialni televiziji že samo z uporabo jezika ustvarjajo dramatično klimo, ki jo bralec novic prenese na gledalca. Pri tem uporabljajo klišejske izraze, metafore, presežnike in subjektivna mnenja, različno poudarjajo besede, z dinamičnim snemanjem pa celotna dramatizacija dobi slikovitejšo in celovitejšo podobo. Način, kako dinamično so posneti

kadri, kako hitro prehajajo in kaj prikazujejo, igra skupaj z jezikom glavno vlogo, ki ustvari dramatični učinek. Z uporabo mednarodnega tona dosežejo pristnost dogodkov in poskušajo zbuditi ne samo občutka resničnosti, pač pa tudi čustvene odzive. Zvok igra prav tako pomembno vlogo, saj vzbudi pozornost med prehajanjem iz enega dela v drug del novice. Na javni televiziji z uporabo jezika in tona govora ne ustvarjajo dramatičnosti. Prej bi temu lahko rekli dinamičnost, ki jo dopolnjujejo s sliko in vizualnimi efekti.

5 Zaključek

V diplomskem delu sem se spraševala, kakšne so značilnosti novinarskih diskurzov, ki se pojavljajo na javni in komercialni televiziji in kako vizualizacija pravzaprav prispeva k pomenu upovedane vsebine. Ugotovila sem, da se novinarska diskurza razlikujeta in da ima vsak izmed njiju poseben ton, ki je značilen za posamično oddajo. Zastavljeni tezi, ki pravita, da se zaradi normativnih vrednot javne televizije okvirjanje dogodkov v dnevnoinformativni oddaji na javni televiziji razlikuje od komercialne in da dramatičnost v novici zahteva druge postopke okvirjanja, sem potrdila. Okvirjanje oddaj se torej razlikuje zaradi normativnih vrednot, ne razlikuje pa se le po značilnosti novinarskih diskurzov, ampak tudi po načinu vizualizacije in dramatizacije. Kot kaže praksa in je razvidno iz literature, se moje ugotovitve glede okvirjanja novic lahko primerjajo z rezultati, praksami in teorijami, ki jih zasledimo v literaturi. Da razlika med javno in komercialno televizijo obstaja, je bilo za pričakovati, saj so posledice nastanka¹⁹ in kasneje razvoja pustile sledi, ki so vidne tudi danes, pa čeprav se mogoče zdi, da sta si televiziji med seboj zelo podobni. Pomemben vidik pa pri razlikovanju odigrata seveda komercializacija in tabloidizacija. Različni institucionalni lastništvi in konteksta so razlog, da so se razlike med televizijama sploh pojavile. Razlike pa bodo obstajale, dokler bo eno in drugo televizijo vodila drugačna medijska politika, kar pa je glede na različne profile gledalcev sprejemljivo in (morda tudi) zaželeno. Rečem lahko, da sem z raziskovanjem ugotovila, da dnevnoinformativne oddaje na obeh televizijah ponujajo za

¹⁹ Transformacija državne televizije v javno je bila povezana s tem, kako zagotoviti vpliv javnosti in preprečiti, da bi politične stranke imele nadzor nad prihodnjim javnim sistemom RTV. Na drugi strani je potekala intenzivna razprodaja nacionalnega frekvenčnega spektra. V razpravah o sprejemanju novega zakona, ki bi urejal tudi področje radiodifuzije, je prevladovalo stališče, da Slovenija zaradi majhnega medijskega trga ni primerna za nacionalne komercialne mreže, zato pa naj bi novi zakon predvsem podpiral ustanavljanje lokalnih radijskih in televizijskih postaj (Bašić Hrvatinić in Milosavljević 2001, 10).

vsakega gledalca nekaj. Glede na njegove zahteve, politično usmerjenost in prepričanje dobijo bolj ali manj zanimive in sprejemljive novice, ki zadovoljijo njihovo potrebo po informiranosti. Tu pa se odprejo nova vprašanja, kot na primer, na podlagi česa se gledalci odločajo, katero dnevnoinformativno oddajo bodo spremljali. Ali jo spremljajo stalno ali le občasno? Kaj jih najbolj pritegne pri oddaji? Nenazadnje bi se lahko vprašali tudi, kdo in zakaj oblikuje televizijsko dnevnoinformativno oddajo – institucija, ki si prizadeva za večjo gledanost, ali gledalci, ki imajo vedno nove, zahtevnejše potrebe?

Zaključujem z dejstvom, da si tako komercialna kot nacionalna televizija prizadevata za čim večjo gledanost, kako pa se spopadata s tem izzivom, je stvar vsake institucije posebej. Vsebino oblikujeta tako, da je za ljudi privlačna, za veliko večino gledalcev pa je dandanes privlačna dramatična vsebina. Ljudje gledajo tisto, kar jim je ponujeno in kar vsaj v majhni meri zadovolji njihove potrebe, vprašanje pa je, ali je institucija oziroma medij tisti, ki je oblikovan glede na profil in potrebe gledalcev, ali pa je tisti, ki ima moč preoblikovanja gledalcev.

6 Literatura

- 1 Bourdieu, Pierre. 2001. *Na televiziji*. Ljubljana: Krtina.
- 2 Butler, Jeremy G.. 2009. *Television. Critical Methods and Applications*. New York: Routledge.
- 3 Boyd, Andrew. 1998/2004. *Broadcast journalism: Techniques of radio and television news*. Oxford: Focal Press.
- 4 Curran, James, Shanto Iyengar, Anker Brink in Inka Salovaara – Moring. 2009. Media System, Public Knowledge and Democracy: A Comparative Study. *European Journal of Communication*. Dostopno prek: <https://pcl.stanford.edu/> (9. junij 2016).
- 5 Chong, Dennis in James N. Druckman. Framing Public Opinion in Competitive Democracies. *American Political Science Review* 101 (4): 637–655. Dostopno prek: <http://faculty.wcas.northwestern.edu/> (9. junij 2016).
- 6 Dearing, James W. in Rogers Everett M. 1996. *Agenda setting*. London: Thousand Oaks.
- 7 Eadie, William F.. 2009. *21st Century Communication: A reference Handbook*. Thousand Oaks: Sage Publication. Dostopno prek: <http://eds.a.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/> (15. avgust 2016).
- 8 Entman, Robert M. 1994. Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*. Dostopno prek: <http://www.attorneygeneral.jus.gov.on.ca> (15. avgust 2016).
- 9 Fiske, John in John Hartley. 2005. *Reading television*. London: Routledge.
- 10 Hartley, John. 1982. *Understanding news*. London: Methuen&Co.
- 11 Hilliard, Robert L.. 2011. *Writing for television, radio, and new media*. Boston: Wadsworth.
- 12 Hoggart, Richard. 2004. *Mass media in a mass society: Myth and Reality*. London in New York: Continuum.
- 13 Johnson-Cartee, Karen. 2005. *News narratives and News framing: Constructing Political Reality*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- 14 Langer, John. 1998. *Tabloid Television: Popular Journalism and the »Other News«*. London in New York: Routledge.

- 15 Laban, Vesna. 2007a. *Osnove televizijskega novinarstva*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- 16 --- 2007b. *Televizijsko novinarstvo: Hibridizacija žanrov in stilov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- 17 Lury, Karen. 2005. *Interpreting television*. London: Hodder Arnold.
- 18 Luthar, Breda. 1992. *Čas televizije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- 19 --- 1998. *Politika Teletabloidov*. Open society institute – Slovenia. Dostopno preko: <http://mediawatch.mirovni-institut.si/> (7. junij 2015).
- 20 Oblak, Tanja. 2000. Problematizacija modela »prednostnega tematiziranja«. Primer analize medijskega poročanja o vstopanju Slovenije v EU. *Teorija in praksa* 37 (1): 96-115. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/tip/> (9. junij 2016).
- 21 Planet TV. 2016. *Planet Danes*. Dostopno prek: <http://www.planet.si/tv/> (3. junij 2016).
- 22 Planet TV. 2016. *O nas*. Dostopno prek: <http://www.planet.si/o-nas/planet-tv.html> (9. junij 2016).
- 23 Prpič, Marko. 2006. *Poročanje o dnevnih dogodkih v osrednjih poročilih*. Komercialna in javna televizija v poročilih. V Brankica Petković in drugi: Mediji za državljane. Ljubljana: Mirovni inštitut. Dostopno prek: <http://mediawatch.mirovni-institut.si/> (7. junij 2015).
- 24 RTV Slovenija. 2016. *Dnevnik*. Dostopno prek: <http://4d.rtvsl.si/arhiv/dnevnik/> (3. junij 2016).
- 25 Shafer, Tamir in Gabriel Weimann. 2005. Agenda Building, Agenda Setting, Priming, Individual Voting Intentions, and the Aggregate Results: An Analysis of Four Israeli Elections. *Journal of Communication*. Dostopno prek: <http://eshkol.huji.ac.il/> (17. avgust 2016).
- 26 Scheufele, Dietram A.. 2000. Agenda-Setting, Priming, and Framing Revisited: Another Look At Cognitive Effects of Political Communication. *Mass Communication & Society*. Dostopno prek: <http://www.unc.edu> (10. avgust 2016).
- 27 SSKJ. 2016. Dostopno prek: <http://sskj.si/> (9. junij 2016).
- 28 Toporišič, Jože. 1992. *Enciklopedija slovenskega jezika*. Cankarjeva založba, Ljubljana.

29 Watts, Duncan. 1997. *Political Communication Today*. Manchester, New York: Manchester University Press.

Priloge

Priloga A: Analiza diskurza in vizualizacije novice na RTV Slovenija – uvodnik novice

Glas	Govor	Vizualizacija	Zvok
Voditeljica v studiu	Italijansko tožilstvo je 26-letnega Kamničana obtožilo novačenja borcev za spopade v Siriji.	Voditeljica v studiu stoje, v splošnem planu	Dramatična glasba v ozadju
	Rok Žavbi je zdaj v priporu v Ljubljani.	Telop: »Slovenec obtožen terorizma«. Posnetek skrajnežev	Dramatična glasba v ozadju
	Ali ga bo sedaj Slovenija izročila Italiji, pa še nekaj časa ne bo znano.	Posnetek hoje dveh oseb (novinar in Rok Žavbi) iz arhivskega posnetka	Dramatična glasba v ozadju
Zunanji glas – Lara Mikuž-zastopnica Roka Žavbija	»O čemur pa mi ne odločno nasprotujemo, zaradi tega ker gre za slovenskega državljana, kateremu sojenje v Italiji ne bi bilo pošteno in objektivno«.	Zastopnica Roka Žavbija, v pisarni, v bližnjem planu	Dramatična glasba v ozadju

Priloga B: Analiza diskurza in vizualizacije novice na RTV Slovenija - novica

Glas	Govor	Vizualizacija	Zvok
		Prihod voditeljice za mizo, splošni plan	Dramatična glasba
Voditeljica v studiu	Dober večer. V državi odmeva prijetje Slovenca, ki je obtožen,	Identifikacijski telop »Manica J. Ambrožič«, bližnji plan.	
	da je v Italiji novačil borce za sodelovanje v spopadih v Siriji. Gre za 26-letnika Roka Žavbija.	Telop »Obtoženi terorizma v priporu« Podtelop: »Rok Žavbi naj bi novačil borce za spopade v Siriji«	
	Slovenska policija ga je na podlagi mednarodnega zapornega naloga, ki so ga izdale italijanske oblasti, v petek prijel v Ljubljani.	Telop : »Obtoženi terorizma v priporu« Podtelop: »Mednarodni zaporni nalog so izdale italijanske oblasti«	

	Italijanski preiskovalci so dopoldne na tiskovni konferenci v Benetah predstavili podrobnosti preiskave, poroča naša dopisnica iz Italije, Mojca Širok.	Telop: »Obtoženi terorizma v priporu« Podtelop: »Žavbija so v petek prijeli v Ljubljani«	
Mojca Širok – dopisnica iz Italije	Posebna enota italijanskih karabinjerjev iz Padove je preiskavo, ki jo je koordiniralo beneško tožilstvo	Telop: »Obtoženi terorizma v priporu« Podtelop: »Žavbija so v petek prijeli v Ljubljani«	
	in ki so jo poimenovali Borac,	Telop: »Iz Rima MOJCA ŠIROK« Podtelop: »Slika časopis La Nuova di Venezia e Mestre in Dokumentacija TVS« Prostoročni posnetek	
	začela leta 2013, nanašala se je na delovanje bošnjaškega Imama Huseina Bilala	Posnetek iz arhiva Telop: »Iz Rima MOJCA ŠIROK« Podtelop: »Slika časopis La Nuova di Venezia e Mestre in Dokumentacija TVS«	
	Bosnića, ki je bil nato novembra lani	Posnetki iz arhiva, prostoročno snemanja. Telop: »Iz Rima MOJCA ŠIROK« Podtelop: »Montažer Martin Kastelic«	Prisotnost mednarodnega tona – govor Bosnića
	v Bosni in Hercegovini obsojen zaradi teroristične dejavnosti.	Različni posnetki iz arhiva (posnetek Bosnića na sodišču ...)	
	Po podatkih italijanske preiskave, naj bi Žavbi nove člane v Italiji novačil prav v Bosnićevem imeu in jih nato usmerjal na vojna območja v Siriji.	Posnetki iz arhiva – policija ob prijetju osumljencev	
Zunanji glas - Elvio Laganara – posebna enota	Preiskava je pokazala, da je imel osumljenec orožje,	Prostoročni posnetek konference, v daljnem planu. Identifikacijski	Mednarodni ton slikanja in dogajanja v

karabinjerjev		telop: »Elvio Labagnara« Podtelop: »Posebna enota karabinjerjev ROS«	ozadju govornika
	nimamo pa podatkov o tem, da bi v Italiji vodil urjenje. Orožje je zagotovo imel.		
Dopisnica iz Italije	Po besedah podpolkovnika Labagnarja je bil Žavbi karizmatičen človek, ki je imel kot nekdanji borec v Siriji moč in čar, da pritegne nove člane za sodelovanje v spopadih v tej državi. Žavbi, tako pravijo italijanski preiskovalci, ni živel v Italiji, pač pa je v krajih Belluno in Benetke prihajal kot uslužbenec slovenskega podjetja za uvoz mesa za kebab.	Različni arhivski posnetki – posnetek hoje novinarke in Roka Žavbija izpred nekaj let ter intervjuja, posnetki borcev Plani se spreminjajo, s tem da je veliko bližnjih planov, ki nastajajo z zoomiranjem oz. približevanjem (npr. roke obtoženega).	Mednarodni zvok pri posnetkih teroristov
Zunanji glas – Adelchi D'ippolito – beneški tožilec	Čeprav je bila preiskava natančna in temeljita, nimamo podatkov o tem, da bi pripravljali teroristične napade na našem ozemlju.	Prostoročni posnetek konference, v daljnem planu. Identifikacijski telop: »Adelchi D'ippolito« Podtelop: »Beneški tožilec«	Mednarodni ton slikanja in dogajanja v ozadju govornika
Dopisnica iz Italije	Tožilec D'ippolito je poudaril tesno sodelovanje s slovensko policijo, italijanske oblasti pa po njegovih besedah pričakujejo, da bo slovenska policija osumljenca čim prej izročila Italiji. Zahteva za izročitev, kot je dejal, ni potrebna, saj je za topo njegovih besedah dovolj mednarodni zaporni nalog .	Različni arhivski posnetki policije, osumljencev, teroristov... nekateri obrazi so zabrisani	
Prehod novice v 2. del			
Voditeljica v studiu	Žavbijo po italijanski zakonodaji grozi do 15 let zapor. Slovenski policisti so sporočili, da pri zbiranju dokazov proti osumljencu niso sodelovali.	Telop: »Žavbijo grozi do 15 let zapor«, podtelop »Pritožbo zaradi priprtja je sodišče zavrnilo« V ozadju na velikem	

		platnu sotvorba rešetk in lisic. Voditeljica v bližnjem planu.	
	Pritožbo odvetnice Lare Mikuž zaradi priprtja obtoženega je sodišče zavrnilo. Žavbi tako ostaja v enomesečnem priporu. Z izročitvijo italijanskim oblastem pa se obtoženi ne strinja.	Telop: »Žavbijo grozi do 15 let zapor« Podtelop »Kako bo z izročitvijo Italiji?«	
Novinarka Nika Mrzlikar	V tej mesnici, kjer med drugim muslimanom prodajajo tudi halal meso, so v petek policisti na delovnem mestu	Telop: »Žavbijo grozi do 15 let zapor« Podtelop »Kako bo z izročitvijo Italiji?« Posnetki s terena: mesnica	
	presenetili Roka Žavbija in ga takoj odpeljali v pripor. V soboto pa še do preiskovalne sodnice. In to je bila	Identifikacijski telop: »Novinarja Nina Mrzlikar in Gregor Drnovšek« Podtelop: »Snemalec D. Humar, B. Maček, R. Doplihar in Dokumentacija TVS« Različni posnetki s terena: mesnica, policijski avto ... (4 sekundni)	
	edina naloga naše policije, saj so imeli italijanski kolegi očitno dovolj dokazov za njegovo aretacijo.	Identifikacijski telop: »Novinarja Nina Mrzlikar in Gregor Drnovšek« Podtelop: »Montaža Igor Pavkovič«	
Zunanji glas – Tomaž Peršolja – uprava kriminalistične policije, GPU	Pričakujemo mogoče tudi še kakšen detajlnejši podatek italijanskih varnostnih organov	Posnetek iz pisarne v bližnjem planu. Identifikacijski telop: »Tomaž Peršolja« Podtelop »Uprava kriminalistične policije, GPU«	
	tudi s tega področja oziroma kaj so sploh, kakšne dokaze so sploh imeli.	Posnetek iz pisarne	
Novinarka	Slovenski kriminalisti so Žavbija prvič obiskali jeseni 2014, torej leto	Arhivski posnetki bloka, z bojišč,	

	po tem, ko sta se s kolegom Boštjanom Skubicem vrnila z bojišč bližnjega vzhoda. A prepričljivih dokazov jim vse do danes ni uspelo zbrati.	napadov, streljanja ... Prostoročni in sledeči posnetki	
Zunanji glas – Tomaž Peršolja – uprava kriminalistične policije, GPU	Slovenija ni izvajala nobenih postopkov zoper to osebo. Je pa bila ta oseba poznana kot oseba, ki je bila na kriznih območjih v Siriji oziroma okolici.	Posnetek iz pisarne, v srednjem planu Na sliki Tomaž Peršolja	
Novinarka	Odvetnica Roka Žavbija zanika kakršno koli povezavo s terorizmom in vsa ostala namigovanja, ki mu jih pripisujejo glede novačenja islamskih borcev.	Posnetek iz pisarne Lare Mikuž v bližnjem planu, posnetki iz arhiva napadov in teroristov	Mednarodni ton – govor odvetnice
Zunanji glas – Lara Mikuž – odvetnica Roka Žavbija	Tako da je zdaj v teku v bistvu postopek izročitve republiki Italiji, čemur pa mi odločno nasprotujemo, zaradi tega ker gre za slovenskega državljana, kateremu sojenje v Italiji ne bi bilo pošteno in objektivno.	Identifikacijski napis: »Lara Mikuž« Podtelop »Odvetnica Roka Žavbija« Posnetek iz pisarne, bližnji plan posnetka	
Zunanji glas – Mateja Jazbec – okrožno sodišče v Ljubljani	V nadaljevanju bo sodišče, se pravi sedaj, izpeljalo postopek za prijetje in predajo, po zakonu o sodelovanju v kazenskih zadevah z državami članicami Evropske unije, pri čemer lahko zahtevano osebo predajo ali pa predajo zavrne.	Posnetek iz pisarne, v srednjem planu Identifikacijski telop: »Mateja Jazbec« Podtelop: »Okrožno sodišče v Ljubljani«	
Novinarka	Čeprav je Žavbi pred letom in pol za našo televizijo povedal, da je v Siriji delal le kot bolničar in zanikal povezave z islamsko državo, ga italijanski organi sumijo prav rekrutiranja v imenu zloglasnega Bilana Bosnića. O domnevnem bežnem poznanstvu z Bosničem je takrat neprepričljivo povedal ...	Arhivski posnetki hoje novinark in Žavbija med intervjujem, posnetek v Bosnićevem krogu, prijetje Bosnića, posnetek stavbe z zastavo	Bežna glasba pri zadnjem kadru
Zunanji glas - Rok Žavbi	Slučajno enkrat, ko sem bil na, kot turist, v Bosni, a ne, v tem kraju, ampak to je bilo zelo kratek razgovor, a ne, kakršne koli namigovanja, ki so prišla, od kogar koli, a ne, zdaj trdijo da nekdo iz bosanskih virov, a ne, so povsem napačne.	Arhivski posnetek intervjuja z Rokom Žavbijem, snemane so njegove roke, v bližnjem planu	

Novinarka	Na policiji sicer ocenjujejo, da stopnja ogroženosti Slovenije zaradi terorizma ostaja na nizki ravni.	Posnetek Ljubljane iz zraka	Zvok helikopterja
------------------	--	-----------------------------	-------------------

Priloga C: Analiza diskurza in vizualizacije novice na Planet TV - novica

Glas	Besede	slika	Zvok
Voditelj v studiu	Policija je aretirala in pridržala Roka Žavbija, 26-letnega Kamničana, osumljenega novačenja borcev za teroristične skupine v Siriji. Iz Sirije se je v Slovenijo vrnil jeseni 2013.	Voditelj v studiu, stoje, v srednjem planu V ozadju , na velikem platnu slika teroristov	
	Po izobrazbi je zdravstveni delavec, zadnjega pol leta pa je bil zaposlen v eni izmed ljubljanskih mesnic. Žavbi se je po vrnitvi iz Sirije ves čas branil, da je tja odšel kot medicinski tehnik in ne kot borec. Slovenska policija mu v vsem tem času ni mogla dokazati povezave s terorizmom. Sledi so po treh letih odkrili Italijani in zdaj zahtevajo njegovo izročitev.	Telop: »Tujina ga sumi terorizma« Različni arhivski posnetki teroristov, posnetki slovenske policije v pisarni, in pred njo. Kadri so zelo dinamični, dolgi 3 ali 4 sekunde. Snemalne tehnike, ki so uporabljene so tudi upočasnjeni posnetki.	Mednarodni zvok posnetkov, ki se vrtijo v ozadju
	Zgodbo Roka Žavbija spremlja kolegica Sandra Ezgeta, Gašper Pletovar pa se je spustil v drobovje slovenske protiteroristične zakonodaje. Najprej k tebi Sandra. Govorila si z njegovimi ožjimi družinskimi člani. Izvoli.	Zaslon razdeljen na tri dele, v vsak je eden izmed glasov televizije. V prvem je novinarka, ki je bila na terenu (telop: »Kamnik«), v drugim voditelj v studiu (telop: »Planet Danes«) in v tretjem novinar iz terena (telop: »Ljubljana«). Vsi so posneti v srednjem planu.	
Novinarka Sandra Ezgeta	Ja, tu v domačem kraju Roka Žavbija smo govorili z enim od njegovih bližnjih družinskih članov. Povedal nam je, da je družina še vedno v šoku, saj so za novico izvedeli konec tedna in to kar iz medijev. Opisali so ga kot mirnega fanta, a priznavajo, da pred leti,	Posnetek iz Kamnika, kjer so obiskali dom Roka Žavbija Identifikacijski telop: »Sandra Ezgeta« Podtelop: »Snemalec Klemen Kopitar« Novinarka je posneta najprej s srednjem planu, potem pa v totalu in splošnem planu, v različnih kadrih, s tem da	Mednarodni ton – narava, ptičje petje ...

	ko je prišel iz Sirije, da je bil nekoliko zmeden.	je enkrat v premikanju, posnetek pa je sledeč. Bolj ko gre proti koncu govora, bolj se slika oddaljuje (zoom-out).	
Zunanji glas – mama Roka Žavbija	Par dni je bil čist, saj je bil tak, zdelan, takoj ko je prišel domov, mislim zmatran.	Posnetek Žavbijeve mame v živo, z zamegljeno sliko, v daljnem planu	Zvok je izmaličen zaradi varovanja podatkov. Mednarodni ton narave
Novinarka	Od kod?	Posnetek Žavbijeve mame v živo, z zamegljeno sliko, v daljnem planu	Zvok je izmaličen zaradi varovanja podatkov. Mednarodni ton narave
Zunanji glas – mama Roka Žavbija	Takrat ko je iz Sirije prišel. Saj nismo vedeli, kje je. Šel je. Mi smo mislili, da je šel kam na ... nismo vedeli nič. Na telefon se je oglašal čisto lepo ...	Posnetek Žavbijeve mame v živo, z zamegljeno sliko, v daljnem planu	Zvok je izmaličen zaradi varovanja podatkov. Mednarodni ton narave
Novinarka	Nedolžen sem, so bile njegove prve besede odvetnici.	Posnetki odvetnice Lare Mikuž v pisarni, bližnji plan, premikajoč posnetek, uporabijo tudi tehniko izostritve	Mednarodni ton govorjenja
	Italijani ga želijo videti na italijanskem sodišču, kjer bi mu grozilo najmanj 15 let zapora.	Različni arhivski posnetki sodišča v Italiji	Mednarodni tok govorjenja
	Pri nas pa sploh ne vemo natanko, kako bi se takega primera lotili, zato v Italijo Žavbi ne želi.	Premikajoč posnetek novinarke in odvetnice	
Zunanji glas: odvetnica Lara Mikuž	Če obstajajo kakršni koli sumi za storitev kaznivega dejanja, kar za enkrat ni izkazano, naj se mu sodi na območju Republike Slovenije.	Posnetek zagovornice Roka Žavbija, v srednjem planu. Identifikacijski telop »Lara Mikuž«. Podtelop »Zagovornica Roka Žavbija«	

Novinarka	Res, da ga je prijela Slovenska policija, a to samo zato, ker so Italijani prosili za mednarodno pomoč zaradi novačenja na njihovem ozemlju, kar v Italiji pomeni terorizem. Mi dokazov nimamo.	Prostoročni posnetki slovenske policije iz pisarne (veliki plan in potem še srednji) in njene zunanosti (prehod iz totala v daljni plan)	
Zunanji glas: Tomaž Peršolja – vodja sektorja za organizirano kriminaliteto v GPU	To je del italijanskega pravosodnega sistema, ki je mogoče nekoliko drugačen ali različen kot pri nas. Pri nas se vsaka preiskava zaključi običajno po šestih mesecih, mogoče tudi nekaj več, v Italiji pa imajo možnost izvajanja preiskav dlje.	Posnetek Tomaža Peršolje izpred stavbe slovenske policije, v bližnjem planu Identifikacijski telop: »Tomaž Peršolja« Podtelop: »Vodja sektorja za organizirano kriminaliteto v GPU«	Mednarodni ton okolice
	Pri nas se vsaka preiskava zaključi običajno po šestih mesecih, mogoče tudi nekaj več,	Arhivski posnetki terorističnega bombandiranja in teroristične aktivnosti	
	v Italiji pa imajo možnost izvajanja preiskav dlje.	Posnetek Tomaža Peršolje izpred stavbe slovenske policije	
Novinarka	Zagotovo so imeli vzroke, da so ga še naprej preiskovali, odgovarja prvi mož kriminalitete.	Posnetki izpred stavbe slovenske policije, novinarke in intervjuvanca v splošnem in daljnem planu	
Novinarka in zunanji glas	Ampak če je on novačil borce v Italiji ... Ali je slovenska policija že izključila možnost, da bi to delal tudi v Sloveniji?	Posnetek Tomaža Peršolje izpred stavbe slovenske policije, v bližnjem planu Snemalec uporabi tehniko zoom-ina in zoom-outa.	
Zunanji glas Tomaž Peršolja	Seveda ne, saj mi se stalno trudimo oz.	Srednji plan Tomaža Peršolje	
	poskušamo zbrati, zavarovati dokaze. Nam ta oseba je bila	Arhivski posnetki terorističnega bombandiranja in	

	predhodno poznana ...	teroristične aktivnosti.	
Novinarka	Tako imenovanega seznama nevarnih ljudi Slovenija nima, ga pa zato imajo nekatere Evropske države. Ali je v priporu res domnevni terorist bo odločilo sodišče,	Arhivski posnetki skrajnežev	Mednarodni ton
	ki pa je danes zavrnilo pritožbo odvetnice, zato Žavbi ostaja v priporu.	Posnetek sodnice in novinark v pisarni	
Zunanji glas: odvetnica Lara Mikuž	Obdolženi je v priporu en mesec, po enem mesecu pa se lahko tudi ta pripor podaljša.	Posnetek sodnice za mizo, srednji plan	
Novinarka	Ker ni bežal pred policijo in je bil pripravljen na sodelovanje, odvetnica ne vidi utemeljitve begosumnosti, zato razmišlja tudi o pritožbi na višje sodišče.	Posnetek bodeče žice pred zaporom, hodnik zapora in mednarodni ton v ozadju	Mednarodni ton okolice in rožljanja ključev
Prehod novice v 2. del			
Novinar Gašper Petovar	Se še spomnite belgijskega državljana Salaha Abdeslama, načrtovalca pariških terorističnih napadov novembra lani, v katerih je bilo ubitih 138 ljudi?	Slika napadalca, ki se počasi zoom-ina, arhivski posnetki terorističnega napada – gre za posnetek iz mobilnega telefona ali kamere	Prehod v novico pospremi dramatičen zvok. Mednarodni ton dogajanja med terorističnim napadom
	Turški obveščevalci so belgijske oblasti obvestili o Abdeslamovi dejavnosti v ISIS-u in da je njihov borec, da je nevaren. Belgijci niso storili ničesar, saj v Belgiji ni zagrešil nič nezakonitega. Pozneje se je zgodil Pariz.	Arhivski posnetki policije, policijskega varovanja, poterorističnega dogajanja Večinoma gre za splošne in daljne plane.	Mednarodni ton okolice
	To je posledica slabe protiteroristične	Arhivski posnetek poterorističnega	Mednarodni ton okolice, kričanja

	zakonodaje, ki so jo Belgijci spremenili in zaostri po tem, ko je marca počilo pri njih. Zakonodajo so spremenili tudi	dogajanja in terorističnega napada v Belgiji in dogajanja po njem Prisoten mednarodni ton.	ljudi
	Francozi, seveda, šele po pokolu.	Posnetek ulice, polne rož in sveč, v spomin žrtvam	Mednarodni ton okolice
	Zdaj pa pogledajmo Roka Žavbija. Na to, da je nevaren skrajnej, da se je za	Arhivski posnetki teroristov.	Mednarodni ton okolice iz posnetka.
	ISIS boril v Siriji, slovenske organe že pred dvema letoma opozorijo bosanski obveščevalci.	Arhivski posnetki teroristov.	
	A naša policija ne more ukrepati.	Posnetek Branka Grimsa in novinarja od spodaj navzgor, v daljnem planu, v ozadju Blejski grad	Mednarodni ton šumenja jezera
Zunanji glas Branko Grims, predsednik komisije DZ za nadzor obveščevalnih služb	Tudi policija je takrat na zaprti seji moje komisije izrecno opozorila, da nimajo učinkovitega pravnega sredstva, zakonodaje, da bi ukrepali proti ljudem, kot je Rok Žavbi, to se pravi, in pa preprečevali morebitne nadaljnje tovrstne primere	Posnetek Branka Grimsa in novinarja, v bližnjem planu (iz srednjega preide v bližnjega) Identifikacijski telop: »Branko Grims« Podtelop: »Predsednik komisije DS za nadzor obveščevalnih služb«	Mednarodni ton šumenja jezera
Novinar	Tako pojasnjuje Branko Grims, predsednik parlamentarne komisije za nadzor obveščevalnih služb.	Posnetek Branka Grimsa in novinarja	
	Nekdanji direktor SOVE pa pove, kje je pravzaprav težava.	Posnetek Damirja Črnčeca in novinarja, v splošnem planu	Mednarodni ton govora
Damir Črnčec – strokovnjak za nacionalno varnost	V Sloveniji nismo implementirali, sprejeli zakonodaje, ki preprečuje radikalizacijo, sankcionira prihode nazaj tujih terorističnih	Posnetek Damirja Črnčeca, v bližnjem planu. Identifikacijski telop: »Damir Črnčec« Podtelop: »Strokovnjak za	Mednarodni ton okolice

	bojevnikov, ki v skladu z določili resolucije varnostnega sveta Združenih narodov 2178.	socialno varnost«	
Novinar	In sprememba je bila na mizi parlamentarcev že dvakrat v minulem letu.	Posnetek s polkrožnim premikom, od gradu do Branka Grimsa in novinarja	
Branko Grims	Ne vem, zakaj se vse do sedaj vlada ni zganila in pač predlagala ustrezne rešitve. Kot rečeno, v SLS, smo jo ponudili dvakrat in dvakrat jo je prevladujoča koalicija zavrnila. Brez argumentov, političen prestiž.	Posnetek Branka Grimsa in novinarja, v bližnjem planu	Mednarodni ton šumenja jezera in okolice
Novinar	Ob tem Črnčec poudarja, da pri vprašanjih nacionalne varnosti ne sme biti prostora za politične igrice, sploh zdaj, ko je jasno, da je Evropa zelo ranljiva.	Posnetek Damirja Črnčeca (bližnji veliki plan) in arhivski posnetki poterorističnega dogajanja	
Damir Črnčec	Skrajni čas je, da se nehamo sprenevedati, uskladimo svojo nacionalno zakonodajo z zakonodajo držav Evropske unije, naše soseščine in temu naredimo konec, temu nonšalantnemu odnosu, ki ga imamo danes.	Posnetek Damirja Črnčeca, v srednjem planu	Mednarodni ton okolice
Novinar s terena Gašper Petovar, izpred parlamenta v Ljubljani	No, slovenska vladajoča politika ne nasprotuje spremembi kazenskega zakonika, a prepričani so, da je spremembe v zvezi s terorizmom treba sprejemati premišljeno in po temeljitih analizah. To pa pomeni, da spremembe kazenskega zakonika pri nas ne bo tako hitro oz. da bodo	Novinar izpred parlamenta, v bližnjem planu. Identifikacijski telop: »Gašper Petovar« Podtelop: Snemalci: Z. Bartok, J. Žavbi, K. Aber«	Mednarodni ton okolice

	slovenski policisti še kar nekaj časa slovenske skrajneže v Slovenski državi lovili na podlagi tujih tiralic.		
Voditelj v studiu	Gašper, hvala. Še več podrobnosti pa dobite na naši spletni strani planet.si.	Dvojno razdeljen zaslon, z novinarjem in voditeljem v srednjem planu ter telopom, kjer se nahajata lokaciji (studio in pred parlamentom)	